

ӘОЖ 351.751.5:070(574.54)

А.Қ. Әбдіразақова

Қорқыт Ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университеті, Қазақстан Республикасы, Қызылорда қ.

E-mail: ayakuz.abdrzakova@mail.ru

Тәуелсіздік жылдарынан кейінгі Сыр өңіріндегі әдеби, танымдық, ғылыми-әдістемелік журналдар: бағыт-бағдары мен бет-бейнесі

Аталмыш мақалада тәуелсіздік жылдарынан кейінгі кезеңде Сыр өңірінде жарық көрген «Әлімсақ», «Сыр альманахы», «Тағылым», «Тұрмағанбет», «Базар жырау», «Жарасымды жанұя» сияқты әдеби журналдарда жарық көрген мақалалар мен көтерілген тақырыптар, айдарлар ерекшеліктері сөз болады.

Түйін сөздер: тәуелсіздік, әдеби журналдар, жаңалық, айдар.

A.K. Abdirazakova

Literary and educational, scientific and methodical magazines region Cheese over the years of independence: themes and image

Literary magazines play an important role in the history of local editions of our city. In magazines “Alimsak”, “Syr Almanagy”, “Tagilim”, “Turmaganbet”, “Bukhar Zhirau”, “Zharasimdy Zhanuya” regular themes, thematic peculiarities of materials published are analyzed. These magazines introduce the readers of the Syr Land to the common spiritual wealth, they function publishing investigations connected with news in the world of literature.

Keywords: Independence, literary magazines, news, rubric.

A.Қ. Әбдіразақова

Литературно-познавательные, научно-методические журналы региона Сыр за последующие годы независимости: тематика и имидж

В истории региональных печатных изданий особое место занимают литературные журналы. Журналы «Әлімсақ», «Сыр альманахы», «Тағылым», «Тұрмағанбет», «Базар жырау», «Жарасымды жанұя» обьявляя о проведенных исследованиях в мире литературы, знакомят своих читателей со свежими новостями, обогащают их духовными ценностями земли Сыра. Проанализированы постоянные рубрики и тематические особенности поднятых материалов.

Ключевые слова: независимость, литературные журналы, новость, рубрика.

Баспасөздің өмірге келіп, оқырмандарына танымдық, ақпараттық хабарлар жеткізетін бүгінгі көтерілген деңгейге дейін талай қалыптасу жолынан өткендігі белгілі. Мәселен, алғашқы жарнамалық қарапайым ақпараттан бастап, осы ғасырға келгенше өсу-өркендеу, даму, толысу, қалыптасу мезгілдерін басып өтті. Уақыт өте келе үлкен қоғамдық мәселелерді көтеріп, пікір қалыптастыру арқылы халықтың назарын өзіне аударды. Бұған қол жеткізу, әрине, оңай болған жоқ. Ол үшін бұқаралық ақпарат құралдары қызметкерлері үнемі ізденіс жасап, оқырмандар алдындағы жауапкершілік сезімімен жұмыс істеуіне тура келді. Кез келген

редакция ұжымы қызу еңбек, жаңалыққа деген құмарлық, орын алған оқиғаны жүрегімен қабылдау, қоғамның кемшілігіне немқұрайлы қарамау қасиеттері арқылы оқырманның асыға күтетін басылымын дүниеге әкелетіні анық.

Қоғамдық тарихи дамудың қайбір кезеңінде де халықты толғандырып отырған өзекті мәселелер, олардың жан-дүниесінің толқулары мен ішкі сезімдері, қуаныштары мен реніштері және замана үні мерзімді баспасөзде көрініс тауып отырды. Қандай да бір болмасын кез келген басылым қалың жұртшылықтың өз дәуіріндегі «көзі» мен «құлағы» іспеттес.

Тәуелсіз Қазақстанның дамуын, саяси жүйе-

сін бұқаралық ақпарат құралдарынсыз қазіргі таңда елестету мүмкін емес. Әр аймақтың өзіндік ерекшелігі, халқының қалыптасқан тіршілігі, тұрғындарының басым көпшілігі айналысатын жұмысы, өнер және мәдениет саласындағы жаңалықтары, экономикалық, аграрлық салалардағы жетістіктері мен кемшіліктері болатындығы заңды. Осы айтылған мәселелерді толығымен өз бетінде көрсетіп, жетістіктерімен мақтану, кемшілікті түзету қызметтерімен өңірдегі мерзімді басылымдар да қырағылық танытып келеді. Қазақ журналистикасының тарихында аймақтық мерзімді басылымдарының да өзіндік орны бар. Аймақтық журналистика мәселесіне алғаш Темірбек Қожакеев «Жыл құстары» еңбегінде тоқталған [1].

Еліміз тәуелсіздік алған жылдардан бері баспасөздегі материалдар тақырыбында, мазмұнында, берілу пішіні мен жанрында түбегейлі өзгешеліктер, жаңалықтар пайда бола бастады. Заң жүзінде берілген еркіндік, сөз бостандығы, жариялылық, баспасөздің бұрынғыға қарағанда барынша еркін сөйлеп, батыл ой айтуына, жабық тақырыптарды көтеріп, ұлттық мүдде тұрғысынан баға беруге зор ықпалын тигізді.

Тәуелсіз бейресми басылым шығарудың қаншалықты қиындығы бар екендігі еліміз егемендік алғаннан кейінгі дәуірдегі Сыр өңірінің мерзімді баспасөз шығару тарихы айқындап берді. 1986-1990 жылдардың ішінде республика бойынша бейресми газеттердің саны үш есе өскенімен, ұлттық тәуелсіз басылымдардың саны саусақпен санарлықтай еді. Ұлттық мүддені қозғайтын басылымдарды шығару республикамызда 1996 жылдардан кейін ғана мүмкін бола бастады. Аймақтық басылымдардың дүниеге келуі жеке адамдардың басылым шығару әрекетіндегі алға қойған мақсатына байланысты болды. Жаңадан шыққан басылымның қандай мазмұнда болатындығы сол газетті шығарған адамдардың дүниетанымына, алға қойған міндетіне тәуелді еді. Өңірлік газеттер нақты оқиғаның, нақты қоғамдық құбылыстың негізінде белгілі бір уақыт пен кеңістік, белгілі бір әлеуметтік топтардың сұранысына, қажеттілігіне сай дүниеге келді. Сондықтан олар, ең алдымен, өзін дүниеге әкелген уақыт пен адамның ықпалына ереді. Заман өзгерген сайын мемлекеттік емес басылымдарға деген сұраныстың артуы табиғи құбылысқа айналып барады. Қазіргі таңда облыс аумағында шамамен 100-ге жуық мерзімді баспасөз тіркелген.

Бірақ олардың барлығы дәл қазіргі уақытта оқырмандарының жүрегіне жол тауып отыр деп айта алмаймыз. Бір редактор мен бір журналист қана қызмет атқаратын ұжымдар да газет шығару ісін табыс көзіне айналдырып отыр. Дегенмен, нарықтың қатаң талаптарына жауап бере алмай аз уақыт қана жарыққа шығып, кейіннен жабылып қалған, таралымы 1000 данадан аспайтын заман ағымы ысырып тастаған басылымдар да бар.

Қазіргі уақытта Қызылорда облысында ғана емес, бүкіл Қазақстанда мерзімді басылымдар даму және ізденіс үстінде. Кешегі Кеңестік кезеңде тек қана бір идеологияға бағынған баспасөз шығарылса, бүгінде әралуан позициядағы мемлекеттік және жекеменшіктік, тәуелсіз баспасөз түрлері пайда болды. Көтеретін тақырыбы, газеттегі уақыт талап еткен айдарлары, стилі, концепциясы жағынан түрлі-түрлі басылымдар да бар.

Өңірлік мерзімді басылымдар тарихында әдеби журналдардың алатын өзіндік орны айқын. Сыр бойы ақын-жазушыларының шығармашылығы шығыстық сарындағы көркемдік дәрежесі жоғары дастан, толғау-терме, насихат, сондай-ақ нәзира-аудармаларға, жыраулық, жыршылық өнерге, әңгіме, суырып салма және жазба айтыстарға да өте бай. «Шығарманың материалдық болмысын, өзегін тарихи белгілі ақиқат оқиғалар құрмайынша, белгілі тарихи дәуірдің шындығын шынайы суреттеу тағы да қиын»[2] деген пікірді ескеріп, бүкіл Сыр еліне ортақ рухани қазынаны оқырмандарына таныстыру, жасалған зерттеулерді жариялау арқылы әдебиет әлеміндегі жаңалықтармен сусындату қызметін атқарып жүрген бірнеше басылымдар бар.

Солардың бірі Сыр өңірінде 2009 жылдың сәуірінен бері жарық көретін әдеби-мәдени, тарихи-танымдық «Әлімсақ» журналы өз оқырмандарына тұрақты қазақ халқының егемендік алуымен қатар еліміздің рухани өміріне жаңаша өзгерістер ене бастағандығынан, халыққа білім беру, ғылым мен мәдениеттің дамуы кеңінен жолға қойылғандығынан, әдебиет пен өнер – адам жанына нәр беріп, рухани жағынан күш-қуатқа айналатын егіз ұғым екендігінен хабардар етіп келеді.

Басылымның бас редакторы Сыр өңіріне белгілі журналист, филология ғылымдарының кандидаты, «Жылдың үздік журналисі», «Өткір тілді журналист», «Жыл журналисі»

номинацияларының иегері Нұрлан Көбегенұлы журналдың алдына қойған мақсатын: «...Қазақтың әлімсақтан келе жатқан хатқа түскен төл тарихын, өлеңмен өрілген өмірін, ұлттық болмыс-бітіммен астасқан әдебиеті мен мәдениетін, діні мен тілін, әдет-ғұрпы мен салт-дәстүрін жаңа ғасырдағы ұрпағының жадында жаңғырту; арандай аузын ашқан жаһандандудың алдына иірілген топтың патриоттық сезімін ояту, ұйқыда жатқан отансүйгіштік қасиетіне жан бітірту, жақсы мен жаманды таразылау, осы арқылы ұлттық иммунитет қалыптастыру» [3], деп көрсетеді. Ақылдастар алқасында: жазушылар одағының мүшесі, жазушы С. Жұбатырұлы, филология ғылымдарының докторлары, профессор Қ. Әбдезұлы, Т. Тебегенұлы, профессор А. Жаманбаев, жазушы-публицист Әмірхан Бәкіров, дінтанушы Қ. Отызбаев, ақын А. Кенжебековтер бар. «Ел болам десең, бесігінді түзе» – журналдың ұстанымы.

Ұлт мүддесін жоғары қойған басылым тарих тереңіне үңіліп, ұрпақ санасын рухани байытып, кешегіні бүгінгіге жалғастырар рухани көпірге айналдыру үшін «Түгенделген руханият әлімсақтан сыр тартады», «Жанқожа – тарихи тұлға әрі әдеби көркем бейне», «Ұлы күрескер Мұстафа», «Бабалардан ұлағат-ұрпақтарға аманат», «Ұлы даланың дара ұлы» атты танымдық-тарихи мақалалар жариялаған.

Осы мақсатта журналда Жанқожа батыр, Есет батыр, Қара бура әулие, Қара молда, Мұстафа Шоқай, Зейнолла Шүкіров, Темірбек Жүргенов сияқты тұлғалар «Ақсауыт» айдарымен берілген. «Зерде» арқылы бүгінгі күннің басты қасіретінің негізгісі – Арал теңізінің тарихы, теңіздің тартылу себептері мен салдарлары, ғалымдардың осы мәселе төңірегіндегі зерттеулері жарық көрген. Әдебиет саласындағы проза, поэзия, сатиралық шығармалар да жарияланып тұрады. «Шамшырақ» айдары аясында діни мақалалар қамтылса, «Дидар» бетінде өнердің барлық саласында жетістікке жетіп жүрген жас талант иелерінің жеңістері таныстырылады.

Сыр бойындағы алғаш рет руханият әлеміне қалам тартқан журналдың өз оқырмандарына берер рухани байлығы мол. Әр шығарылым сайын Сыр өңірінде ізі қалған тарихи тұлғалар туралы, ұлттық ерекшеліктерімізді насихаттайтын бұрын жарық көрмеген мәліметтер, өткенімізге зер салып, болашаққа дұрыс шешім

қабылдауға арқау болатын ойлы жарияланымдар жарық көреді.

Саясаттан ада, шынайылық пен табиғилықты ұштастырған журналдың оқырмандардың рухани өміріне үлкен серпін әкелері даусыз.

Жарыққа шыққан уақыттан бері қарай бұл басылым ұлтымызды ұйыстырар басты баспасөз құралдарының біріне айналып отыр. Сондай-ақ Алаш зиялыларының өмірі мен еңбектері жайында, әдебиет, мәдениет, тіл саласындағы тұлғалардың шығармашылығы хақында өзекті материалдар ұсынып келеді.

Өңірдегі тағы бір ғылыми-әдістемелік «Тағлым» журналы 2011 жылдың наурызынан бастап шығады. Журналдың алғашқы бас редакторы: филология ғылымдарының кандидаты Зухра Ермағанбетова. «Қадірлі оқырман! Ақпарат айдынына қанатын енді ғана қаққалы отырған «Тағлым» журналының мазмұнын жақсарту, жетілдіру, оны ұстаздың күнделікті қызметіндегі қажетіне жарайтын дүниесіне айналдыру сіз бен біздің бірлесе қызмет етуімізге байланысты» [4], – деп бас редактордың ағынан жарылуы көп жағдайлардан хабар береді.

«Тағлым» – ұлттық дәстүрмен біте қайнасқан, ұлт ұрпағын жаман әдеттен жирентіп, жақсы әдетке талпындыруға баулитын ұғым. «Тағлымның» ерекшелігі – маман даярлаушы мен маман арасында диалог құруында, нарықтың тілімен айтқанда, тұтынушы мен тауар өндірушінің байланысын сақтауында. Бүгінгі күнде тәжірибе алмасу мінберіне айналып отырғандығы да шындық. Мектеп мұғалімдері мен жоғары оқу орындары оқытушыларының кәсіби біліктілігін арттыру, сабақ өту барысындағы тәжірибелерін ортаға салу және тарату, ой-пікір бөлісу, өзара тәжірибе алмасу мақсатында түрлі жанрларда танымдық, әдістемелік материалдар жарық көрген.

Басылымда «Редактор бағаны», «Көкейкесті», «Ғалымның хаты...», «Озық технология – ортақ әдіс», «Зерде», «Жаңа сабақ үлгісі», «Рецензия», «Әріптес әлемі», «Болашақ маман ой қозғайды», «Ұстаз шығармашылығы», «Құттықтаймыз!» атты тұрақты айдарлар бар.

Зерттеуші ғалымдардың танымдық-тағлымдық мәні зор мақалаларымен оқырман «Ғалымның хаты» айдарында танысса, «Үздік ғылыми жұмыс» айдары студенттер мен мектеп оқушыларының үздік ғылыми жобаларын жариялайды. Бұл айдар аясында дарыны

мен таланты бар әр жасқа ғылым мұхитының інжу-маржанын теруге көмектесіп, бұлақтың көзін ашқандай, ғылымдағы жаңа есімдерді таныстыруды мақсат етеді. Жас ғалымдардың зерттеулері «Зерде» айдары аясында жарық көреді. Мысалы, А. Абасилованың «Шешендік сөздер: оны оқытудың жолдары мен әдістері», Б. Жұмақаева, Ш. Қасабаеваның «Әдебиет сабағында тұлғаның құзыреттілігін дамыту жолдары», Қ. Әбдірахманованың «Сейіл Боранбаев шығармашылығындағы поэтикалық ізденістер» атты зерттеулерін атауға болады.

Журналда жарық көретін әрбір материалдар бүгінгі ұстаздың білім-біліктілігін, дүниетанымын кеңейтуге септігін тигізеді даусыз.

Сыр өңірінен шығатын республикалық ғылыми-әдеби, танымдық «Тұрмағанбет» журналы 2011 жылдың наурыз айынан бастап жарық көреді. Басылымның бас редакторы: Ғабит Тұяқбаев.

Журналда әдебиеттанудың өзекті мәселелерін сөз еткен зерттеу еңбектері, ұлттық тарихымыз бен мәдениетіміз, салт-дәстүріміз бен әдет-ғұрпымыз туралы танымдық мақалалар, заман, қоғам жайын сөз еткен публицистикалық мақалалар, қазақ қаламгерлерінің прозалық, поэзиялық шығармалары мен әлем әдебиетінің туындылары, дарынды жастардың шығармалары және жас ғалымдардың зерттеулері жарияланады.

Журналда «Тұрмағанбеттану мәселелері», «Зерде», «Таным», «Тағзым», «Әлем әдебиетінің асыл қазынасы», «Проза», «Поэзия» айдарлары бар.

Адамзат қоғамының даму заңдылықтарына зер салып қарап отырсақ, даусыз бір шындыққа көз жеткізуге болады, ол – қандай қоғам болса да, руханият саласының алдына белгілі бір дәрежеде мақсат, міндеттер жүктейтіні. Ал ол міндеттердің қалыптасқан қоғамдық, әлеуметтік, тарихи-саяси және рухани талап, тілектерден туындайтыны мәлім. Адамзаттың рухани дамуында әдебиет пен өнердің рөлі зор. Шын мәнісіндегі әдеби шығармалардың адамға айрықша ықпалы бар. Оның санасы мен сезімін билейді, оның өмір мәселелерін жіті бағалауына себін тигізеді. Осы мәселелер басылым бетінен үнемі көрініп отырады. Сонымен бірге журнал бетінде Сыр бойы өнерінің өзіндік ерекшелігін, ақындарының шеберлігін зерттеу, зерделеу, сараптау, өзіндік көзқарастар мен пікірлер білдіру, тұжырымдар жарық көреді. Мысалы,

С. Қосанның «Тұрмағанбет тәлім алған әдеби орта және рухани үндестік», Т. Ізтілеуұлының «Шаһнаме», Ә. Қараның «Мұстафа Шоқай: өмірі, күресі, шығармашылығы» сынды мақалалардың жарық көруі соның дәлелі болса керек.

Ұлттық болмыс пен нақышымыздың, ана тілінің қадір-қасиетінің ең мол және құнарлы сақталған әдеби туындылар жөнінде толыққанды ақпарат беруі де басылымның алдына қойған міндеттерінің бірі болып табылады.

Сыр бойы әдебиетінің тарихы мен қазіргі күнге дейінгі қалыптасқан мектебінің өзіне ғана тән ерекшелігін айқындай отырып, олардың көтерген тақырып аясының кеңдігін, ұстанған идеясын жан-жақты талдауға арналған ғылыми жұмыстарға да көп мән беріледі.

Басылымда жарық көрген әрбір туынды оқырманын адамгершілікке үндеп, адам бойында болуға тиіс асыл қасиеттерді уағыздайды, Отанды құрметтеуге, әдебиетті сүйуге үндейді.

Аймақта 2012 жылдың наурыз айынан бастап шығатын республикалық әдеби, ғылымтанымдық «Базар жырау» журналының бас редакторы филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Республикасы Жазушылар Одағының мүшесі Бағдат Кәрібозұлы. Журнал үш айда бір рет жарық көріп, 1000 данамен тарайды.

Басылымның мақсаты – Сыр өңірінің тарихы, мәдениеті, өнерінің барлық түрлері, ғылымы туралы зерттеулерді оқырмандарға таныстыру. Сыр жастарының рухани жағынан жарымжан болмай, бай да байсалды болып өсіп-жетілуі септігін тигізу, мемлекеттің беріктілігін насихаттау болып табылады.

«Базар жырау» журналының бетінде жарияланатын мақалалар мен көркемөнер туындылары арқылы оқырмандарымыз туған жер мен елге, мемлекетіміздің қазіргі өмірі мен болашағына деген сенімдерін арттыра түсетіні анық.

Журналдағы «Әдебиеттану» бөлімінде Базар Ондасұлының шығармалары тұрақты беріледі. Сонымен бірге басылымда «Тілтану», «Өнертану», «Тұлғатану», «Елтану», «Поэзия», «Проза», «Драма», «Ел аузынан» атты бөлімдер де бар.

«Рухани кемелдік – жан-жақты жетілген тұлғаның басты белгісі» дейді журналдың бас редакторы Б.Кәрібозұлы [5]. Әдебиет саласында өзіндік орны бар, «Сырдария кітапханасы» арқылы 200 томдық еңбек шығаруда басшылық

жасаған бас редактордың осы саланың жанашыры екендігі шындық.

Қазақтың тілі мен ділі, ұлттық қалып-қасиеті жайлы, адамгершілік ізгіліктері жайлы тынбай жазуды бастаған «Базар жырау» журналы Сыр өңірінің тарихы мен ұлттық құндылығын, әдебиеті мен мәдениетінің дамуына өзіндік үлес қосатынына сеніміміз мол.

Республикалық әдеби-мәдени, қоғамдық-саяси, ақпараттық-танымдық «Сырдария» альманахы 2008 жылдың 18 маусымында жарық көрген. Альманах Сыр бойы аймағында тарайды. Бас редакторы: Жақсылық Рахматулла. Көлемі 11 баспа табақ болып шығатын басылымның таралымы 1000 дана.

Журналда «Өзі бір күндік, сөзі мың күндік», «Зерттеу», «Поэзия», «Мәдени мұра», «Эссе» атты айдарлары бар.

«Бұлақ көрсең көзін аш» айдары жөнінде басылымның редакторы Ж. Рахматулла: «... «Бұлақ көрсең көзін аш» жобасы Жазушылар Одағы облыстық филиалы аймақтағы талапкер жастар, оқу орындарындағы студенттер мен мектептегі жоғары сынып оқушыларының шығармашылығына белгілі ақын, жазушылар арқылы демеу көрсетуді мақсат етеді. Өйткені жастар шығармалары басылымдарда өте сирек жарияланады. Жоба негізінде осы мәселелерді іске асыру көзделеді. Жоба жастарды ұлттық әдебиетті сүйуге, қазақ тілін қадірлеуге тәрбиелейді. Бойында дарыны, таланты бар балалардың келешекте әдебиет мұхитына құятын бұлақ көзін ашады деп үміттенеміз. Жас ұрпақты елін, жерін сүйуге, ұлтжанды болып өсуіне тәрбиелеу – қаламгерлер парызы», – деп пікір білдіріп, әр санында Қызылорда қаласы мен Шиелі, Жалағаш, Сырдария, Жаңақорған аудандарында өткен жастар шығармашылығының байқауында үздік деп танылған өлеңдер мен әңгімелерді жариялап отыратындықтарын хабарлайды [6].

Дегенмен аталмыш басылым соңғы жылдары қаржылық мәселеге байланысты тұрақты шығуын тоқтатты.

Сыр аймағында тағы бір басылым 2011 жылдан бастап жарыққа шыққан республикалық танымдық-тәрбиелік «Жарасымды жанұя» журналы болып табылады. Журналдың бас редакторы: Н.Б. Жарылқасынова. Басылымда журналистер Ә. Бердіқожаева, Ж. Шұғланова, Р. Жоламанова мен Ф. Әбдіраймовалар қызмет атқарады.

Журнал айына 1 рет екі тілде, 59 бет көлемінде, 2000 данамен тарайды.

«Жарасымды жанұя» журналын жарыққа шығаудағы біздің мақсатымыз – отбасы, бала тәрбиесін жан-жақты зерттеп, оның кең ауқымда қаралуын, қызықты әрі сұранысқа сай тақырыптардың қатарына қосу» [7], – дейді басылымның бас редакторы Нәзікен Бекмұратқызы Жарылқасынова.

Журнал тың ойлар мен жаңа бағыттар бойынша жауабын таппаған сұрақтарға облыстың психология, заң, медицина, педагогика, т.б. салаларының білікті мамандарымен сұхбаттасып, аймақтағы жаңа белестерді көрсетіп отырады. «Саясат», «Іскер әйел», «Жас отау», «Мектеп», «Бала тәрбиесі», «Тәлім», «Пайдалы кеңестер» рубрикалары арқылы келелі мәселелер қозғайды.

Сонымен бірге журналда «Қонақжай», «Бір шаңырақ астында», «Білім», «Классный час», «Денсаулық», «Ақын әлемі», «Жарасымды жанұя», «Сыр мен шер», «Бөбекжай», «Ана», «Көкөністер энциклопедиясы», «Үкілі үміт», «Деловая женщина», «fashion 2012», «Коммерческое предложение» атты тұрақты айдарлар бар.

2012 жылы журналда «Мектеп – білім бұлағы», «Сыр елі – жыр елі», «Спорт саңлақтары», «Тәрбие – тал бесіктен» атты тұрақты айдарлармен толыққан. Тұрмыс-тіршілігіміздің сан саласын қамтыған өткір де өзекті дүниелер жарыққа шығып тұрады.

Ұлт мақтанышы, ұстаз-ғалым А. Байтұрсыновтың: «Сөзі жоғалған жұрттың өзі де жоғалады», – деген даналық мәйектерінде шынайы шындық бар.

Асыл сөздің сыры мен сипаты, көркемдік-эстетикалық мұраты А. Байтұрсыновтың «Әдебиет танытқыш» еңбегінде нақты көрсетілген. Ұстаз-ғалым: «Сөз өнері адам санасының үш негізіне тіреледі: ақылға, қиялға, көңілге. Ақыл ісі – аңдау, яғни нәрселердің жайын ұғу, тану, ақылға салып ойлау; қиял ісі – меңзеу, яғни ойдағы нәрселерді белгілі нәрселердің тұрпатына бейнесіне ұқсату, суреттеп ойлау, көңіл ісі – түйю, толғау» [8].

Сөз өнері – өмірдің көркем шежіресі, рухани нәрі.

Қазіргі уақытта қазақ әдебиетінің байлығы туралы аз айтылып жүрген жоқ. Осы мәселеге Сыр өңірінде жарық көретін басылымдардың да зор үлесі бар. Аталмыш журналдардағы

жарияланымдар арқылы оқырмандар әдеби тылмай, қайта жаңарып, көркемдігі арта мұраларымыздың уақыт өткен сайын ұмы- түскендігіне көз жеткізеді.

Әдебиеттер

- 1 Қожакеев Т. Жыл құстары. – Алматы: Қазақстан, 1991. – 240 б.
- 2 Ыбырайымұлы М. Халықтық мінез хақында// Абай журналы, 1996. – №2. – 96 б.
- 3 Көбегенұлы Н. // Әлімсақ журналы, 2009. – сәуір. – №1. – 2 б.
- 4 Ермағанбетова З. // Тағылым журналы, 2011. – наурыз. – №1(11). – 4 б.
- 5 Кәрібозов Б. // Базар жырау журналы, 2012. – қаңтар. – №1.
- 6 Рахматулла Ж. // Сырдария альманахы, 2008. – маусым. – №1. – 42 б.
- 7 Жарылқасынова Н.Б. // Жарасымды жанұя, 2010. – сәуір. – №3(14). – 21 б.
- 8 Байтұрсынов А. Таңдамалы // 2-басылым. – Алматы: Жазушы, 1985. – 360 б.

References

- 1 Kozhakeev T. Zhyl kustary. – Almaty: Kazakstan, 1991. – 240 b.
- 2 Ybyraimyly M. Khalyktyyn minez khakynda// Abaiy zhurnaly, 1996. – №2. – 96 b.
- 3 Kobegenyly N. Alimsak zhurnaly, 2009. – sauir. – №1/ - 1b.
- 4 Ermagambetova Z.// Tagulym zhurnaly, 2011. – nauruz. – №1 11. – 4 b.
- 5 Karibozov B. // Bazar zhyray zhurnaly, 2012. – kantar. – №1.
- 6 Rakhmatulla Zh. // Syrdariya al,manakhy, 2008. – mausym. – № 1. – 42 b.
- 7 Zharylkasynova N.B. // Zharasyndy zhanya, 2010. – sauir. – №3(14). – 21 b.
- 8 Baitursynov A. Tandamaly// 2-basylym. – Almaty: Zhazyshy, 1985/-360 b.